

KVALITET I DEN GENERELLE SPROGSTIMULERENDE INDSATS

DAGINSTITUTIONEN SOM SPROGLIGT
LÆRINGSMILJØ

V. DITTE WINTHER-LINDQVIST ADJUNKT I
LÆRINGSTEORI

a r t s

INDHOLD

- Hvad ved vi om kvalitet i daginstitutioner?
- Hvad er vigtigt for den sproglige udvikling?
- Undersøgelsens metode og design
- Analysestrategi – ressource dimensioner
- Resultater
- Det gode eksemplets anbefalinger

KVALITET I DAGINSTITUTIONER

God normering (forudsætning - ikke garanti)

Uddannet personale

Stærk fælles faglig kultur

Ambitiøs og kompetent ledelse

Struktur (god blanding af barn/barn og barn/voksen kontakt/aktiviteter)

Fysiske rammer (plads, ro, rum i rummene, gruppestørrelse, legetøj)

Forældresamarbejde og socioøkonomi

SPROGET OG DEN SPROGLIGE UDVIKLING

Sprog som kommunikation og socialt medieret

Sprog som knyttet til alle udviklingsdomæner

Sprog som redskab for tænkningen

SPROGLIG <-> PERSONLIG UDVIKLING

12-18 mdr.

2 årig

3-4 årig

5 årig

18 ord (det subjektive selv – afstemning)

200 ord (verbale selv)

1000-1500 ord (fortællende selv)

2200 ord

SPROGLIG UDVIKLING I BØRNEHAVEN

Talen <-> Tænkning

Dialog mellem voksne og børn

TÆNKNING $\Leftrightarrow$ SPROG $\Leftrightarrow$ UDVIKLING

Tænkning går ikke forud for sproget

Tænkningen *opstår igennem sproget*

Først når nogen efterspørger barnets opfattelse af noget og udpeger "noget" for børnene at tænke over - udvikler barnets sprog/tænkning sig

DIALOG OG INTERSUBJEKTIVITET

Nærvær og dialog med voksne

Overskridelse af tid-rum også gennem legen

Fra det konkrete til det abstrakte – fra det
situationsbundne til det der overskrider tid/rum

DEL UNDERSØGELSE I LUDVI PROJEKTET

Hvordan ser børnehaven ud fra en sprog-udviklingsoptik?

Er der tale om rige sproglige miljøer i den generelle indsats?

Er der forskel på miljøerne og børnenes familiebaggrund?

METODE

7 udvalgte institutioner (fordelt på socioøkonomi)

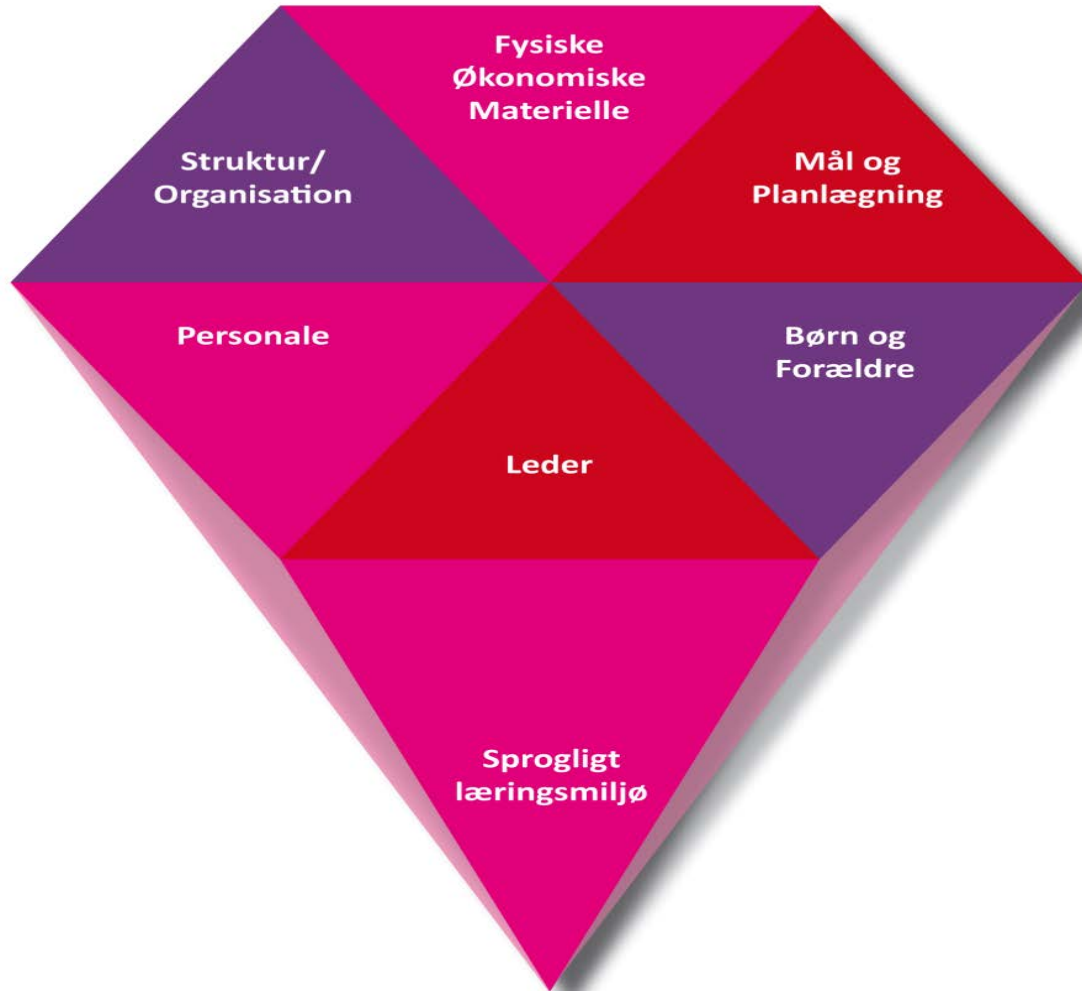
14 Interviews (med ledere og pædagoger)

Observationer

Krydset med resultater fra 3 års sprog-screening (TRAS materialet)

RESSOURCE DIMENSIONER

ET

RESULTATER

Store forskelle på ressourcer og det sproglige miljø – desværre med social slagside

Middelklassebørnene har større chance for at nyde et rigt dialogisk miljø i børnehaven

Institutioner med få udsatte børn (under 25%)

Anerkendelse

Dialog

Flere planlagte aktiviteter

Voksne omkring børn

Institutioner med flest udsatte børn (mere end 25%)

Underkendelse

Disciplinering

Mere "Fri leg"

Børn og voksne adskilt

AT LYTTE ELLER DØMME

To drenge der sidder ved siden af hinanden, kommer op at slås til frugt. Den ene græder pludselig højt.

Anerkendelse - dialogisk

Børnene kommer til orde

Pædagogen lytter og spørger

Pædagogen mægler og
trøster begge børn

Pædagogen bliver hos
børnene – er sikker og tryk
med sin beslutning

Underkendelse - monologisk

Pædagogen taler

Pædagogen dømmes v. straf
af den ene og lader den
anden være

Pædagogen vælger at læse
videre for alle

Pædagogen er rådvild og
usikker/utilpas ved sin
beslutning

HVAD ER DEN VOKSNES VIGTIGSTE ROLLE?

Ingen (pædagoger eller ledere) svarer som det første at deres vigtigste mål er at være så meget sammen med børnene som muligt.

Alle svarer på et tidspunkt: "de skal vide vi er der for dem. At de kan være trygge" ...

MANGLLENDE FOKUS PÅ PÆDAGOGENS ROLLE

Citat: "Vi arbejder med at børnene skal blive selvhjulpne og på at de får sociale kompetencer" ...

Tolkning: sociale kompetencer kan de lære af hinanden og selvhjulpne bliver de af at klare tingene selv. Så kan de lege med hinanden mens vi ordner noget andet (???)

FORSKELLIGE AMBITIONSNIVEAUER

I de institutioner med mange ressourcestærke børn arbejder de med flere tema-projekter end i institutionerne med få ressourcestærke børn.

Selvforstærkende tendens: succes med projekter forstærker høje ambitioner og mod på flere...

FORSIGTIGE AMBITIONER

Citat: Det er så opslidende at have planlagt et forløb og en tidsramme – og hver eneste dag skrider det for os. Så er der en der er syg, så er der en der skal gå tidligere – så kommer der en forældre samtale, som vi ikke kan udskyde...

Nu arbejder vi med månedstemaer, så er der en chance for at vi kan gennemføre noget af det! (pædagog)

LEDELSE MED PÆDAGOGISKE AMBITIONER

”Jeg prøver at finde løsninger til den kontekst vi er i, og den ændrer sig hele tiden. Det prøver jeg på sammen med personalet, men stadigvæk med afsæt i hvad det er for en opgave vi skal løse, og hvad vores kerneopgave er - og det er børnene. Vi vil kendes på at her foregår et godt pædagogisk stykke arbejde med børnene”

UKLAR PÆDAGOGISK LEDELSE

Citat: ”Jeg synes vi arbejder med nogle fælles mål...men altså...vi arbejder jo med så meget der er vigtigt, men jeg ved ikke om personalet er helt enig...haha”

> (Fra en institution med mange ressourcestærke børn)

VIGTIGHED AF KLARE MÅL

Giver sikkerhed i dilemmaer

Giver mulighed for metodisk refleksion
– man kan give kritik af hinanden

Giver retning når man skal prioritere mellem opgaver

Giver retning når man skal organisere hverdagen

Stue-opdeling

Fokus på omsorg som vigtigste opgave

Udfordring: at skabe alderssvarende og engagerende aktiviteter for alle – at undgå ”horde-pædagogik”

Succes: at give mulighed for selvbestemmelse i overskuelige forudsigelige rammer

---

Funktionsopdeling

Fokus på selvbestemmelse som vigtigste opgave

Udfordring: at skabe ro og overskuelighed for børn der ikke selv lige ved hvor de vil være og med hvem – at undgå børn der flimrer rundt i korridorerne

Succes: at give mulighed for koncentrerede aktiviteter i mindre grupper

06.30 – 8.00	morgenmad
08.00 -9.30	Første ”stue” åbner
9.30- 10.30.	Alle er mødt ind alle stuer/funktioner åbner.
11.00- 11.15	Samling og der vaskes hænder
11.30-12.00	Frokost
12.00-14.00	Udenfor på legepladsen
14.00-14.30	Frugt
14.30-15.30	Fri leg
15.30-17.00	En stue/værksted er åben

HVORDAN BRUGES TIDEN?

Samlingen: rutine eller planlagte dialoger?

Udelivet er et liv hvor voksne holder øje med børn – snarere end er sammen med børnene om noget fælles (70% af tiden om sommeren)

Er der fokus på at gribe øjeblikket med børnene?

FORSKELLIGE FORMER FOR DIALOG

Dialog består både i at lytte og at tale

Mange dialoger i børnehaven består i at det enten er pædagogen der taler og alle børn lytter – eller børnene taler efter tur

En god dialog vender tilbage mellem parterne flere gange

En god dialog kræver en lille gruppe

AT BLIVE HØRT – I STORE GRUPPER?

Den fælles samling: venten og venten...

Behøver ”alle” høres inde for samme dialog sekvens?

Den demokratiske tanke: alle skal sige noget => Ingen kan sige noget særligt!

Børnene lærer af at lytte – specielt hvis pædagogen også hører og svarer tilbage

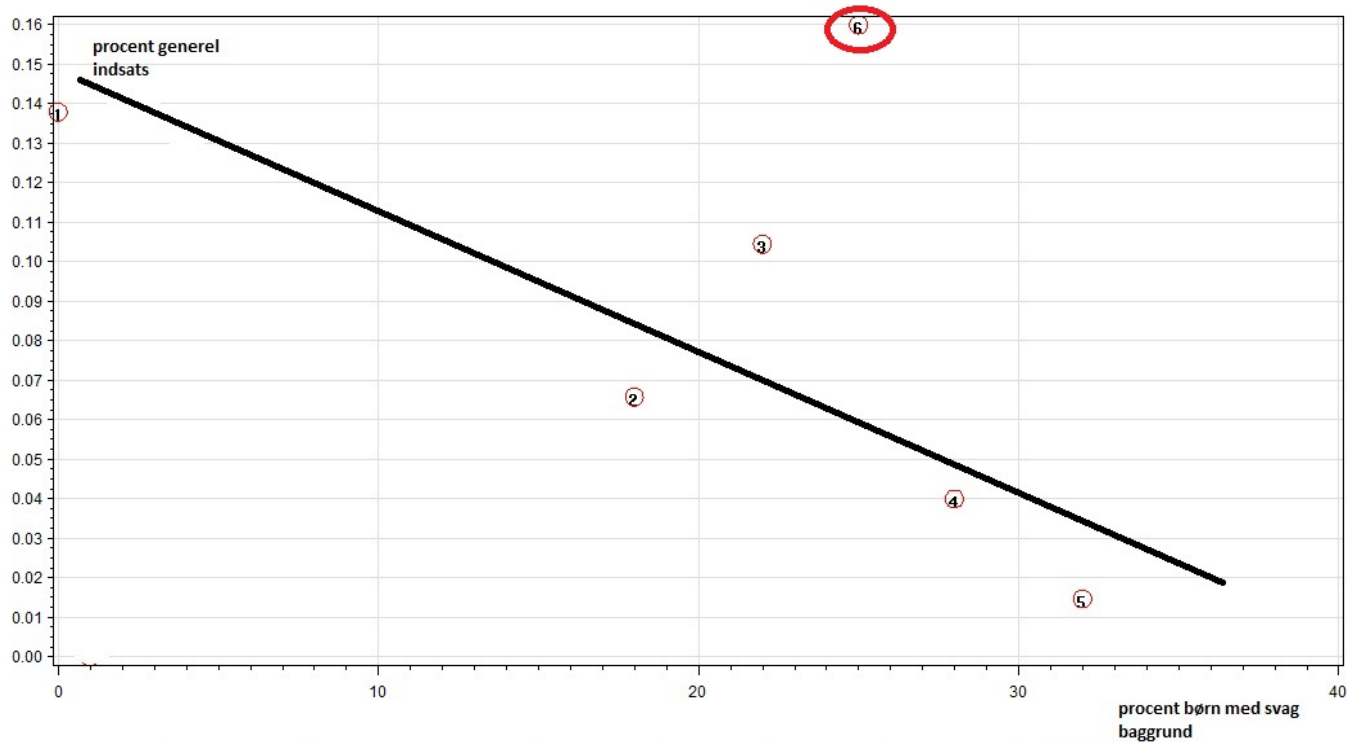

SPROGLIG UDVIKLING OG INDSATSEN

- › Generel indsats (85% af børnene)
  - › - alderssvarende sprog

- › Fokuseret indsats (10%)
  - › -en risikofaktor

- › Særlig indsats (5%)
  - › -Flere end to risikofaktorer

NEGATIV SOCIAL ARV

GODE EKSEMPLER I MATERIALET

- > Pædagoger der er bevidst om deres egen vigtige rolle
- > Pædagoger med efteruddannelse i sprog-pædagogik
- > Fokus: "At gribe øjeblikket"
- > Klar og krævende ledelse

SPROGARBEJDE MED BØRNENE

- › Interviewer: Hvis du skal fremhæve noget som I er gode til her i institutionen?
- › Pædagogen: Jeg synes vi er gode til at vide hvorfor vi gør som vi gør og jeg synes vi er gode til at se børnene - og så synes jeg vi er gode til at sprogstimulere. Vi kan jo slet ikke gå fra tit nok med de børn som faktisk har brug for det. Så det er faktisk virkelig en kunst at bruge de øjeblikke der lige opstår med dem – altså at bruge et hvert øjeblik til at få noget sprogstimulering ind.

FORTSAT...

- > Interviewer: Hvordan viser det sig f.eks.?
- > Pædagogen: Jamen i mine samlinger som sagt, men f.eks. kan jeg også rigtig godt lide garderobesituationen og der får jeg altid lige talt med hver enkelt barn og lige set dem i øjnene.

EN KRÆVENDE LEDELSE

Lederen: Så kan de komme og sige at de rigtig godt kunne tænke sig sådan og sådan – om der er mulighed for det økonomisk? Så siger jeg, at det er der mulighed for, men hvad er den pædagogiske begrundelse for at vi vil lave det projekt? Så kan de jo sige: Ij, kan vi ikke bare lave det fordi det er godt? Najj, siger jeg så, for de skal begrunde deres arbejde i en pædagogisk overvejelse. Hvad er det for en af læreplanerne I vil arbejde med i det projekt? Det synes de kan være grænseoverskridende og de føler deres metodefrihed bliver anfægtet.

EN STRATEGISK LEDELSE

Lederen: Udfordringen for mig er jo at bruge nogle ledelsesværktøjer til at prøve på at flytte folk. Og ligesom få personalet til at fokusere på hvad der er nødvendigt, for at udføre vores arbejde optimalt indenfor de rammer vi bliver givet...og det er selvfølgelig...når man sidder som pædagog, er det rigtig svært at skulle leve med at ens muligheder for at skulle lave et godt stykke pædagogisk arbejde, konstant bliver dårligere. Den opgave jeg sidder med, er at formidle, at nu bliver der igen dårligere vilkår, men også komme med forslag til hvordan vi så kan håndtere det mest hensigtsmæssigt..altså vi kommer til at arbejde smartere, mere struktureret for at kunne få frihed inden for rammen”.

KONKLUSION - STÆRKT SPROGLIGT LÆRINGSMILJØ STYRKES AF:

Fokus på verbalisering (samtale/betydningen af ord og dialog om tingene)

At gribe øjeblikket med barnet (nærvær)

At planlægge rum for dialoger (fysisk/socialt)

At fastholde klare mål og bevare ambitionerne i en krævende hverdag

TAK SKAL I HAVE!

Og god pause 😊

LITTERATUR

- > Winther-Lindqvist, D. Ringsmose, C, Allerup, P. 2012. Det sproglige læringsmiljø i børnehaven, i, Svinth, L. og Ringsmose, C. (red). Læring og udvikling i daginstitutioner. Dansk Psykologisk Forlag.
- > Glavind, N. 2012. Daginstitutionernes hverdag 2012. forskningsrapport udgivet af FOA.
- > Kragh-Müller 2010: Perspektiver på kvalitet i daginstitutioner. Forskningsrapport.